

POSTANOWIENIE

22 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Trzebiatowski

na posiedzeniu niejawnym 22 maja 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa J. S.

przeciwko T. K.

o rozwód,

na skutek wystąpienia przez Sąd Okręgowy w Białymstoku

postanowieniem z 12 marca 2025 r., I C 2797/24,

o oznaczenie sądu właściwego do rozpoznania sprawy,

zwraca akta sprawy Sądowi Okręgowemu w Białymstoku.

(M.K.)

UZASADNIENIE

J. S. wniósł do Sądu Okręgowego w Białymstoku pozew o rozwód.

Postanowieniem z 13 marca 2025 r., I C 2797/24 Sąd Okręgowy w Białymstoku zwrócił się do Sądu Najwyższego o wyznaczenie sądu właściwego miejscowo do rozpoznania sprawy. Sąd nie zamieścił uzasadnienia do tego postanowienia, wskazując w samej jego sentencji jedynie na art. 45 k.p.c. jako podstawę prawną wystąpienia o oznaczenie sądu właściwego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 45 k.p.c., jeżeli na podstawie przepisów kodeksu nie można w świetle okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, Sąd Najwyższy oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo (§ 1). O oznaczenie sądu,

przed który należy wytoczyć powództwo, występuje sąd, do którego wpłynął pozew (§ 2).

Wymaga podkreślenia, że wystąpienie do Sądu Najwyższego o dokonanie określonej czynności jurysdykcyjnej wymaga przedstawienia motywów takiego działania. Dotyczy to tym bardziej wystąpienia o oznaczenie sądu właściwego miejscowo, w tym zwłaszcza w sprawach o rozwód. Jest tak dlatego, że określenie właściwości miejscowej w takich sprawach może nastąpić na kilka sposobów. W pierwszej kolejności właściwość tę określa art. 41 k.p.c., który stanowi, że powództwo ze stosunku małżeństwa wytacza się wyłącznie przed sąd, w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania, jeżeli choć jedno z nich w okręgu tym jeszcze ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu. Z braku takiej podstawy, wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania strony pozwanej, a jeżeli i tej podstawy nie ma - sąd miejsca zamieszkania powoda. A zatem dopiero, jeśli nie jest możliwe ustalenie właściwości miejscowej na podstawie art. 41 k.p.c., możliwe jest wystąpienie do Sądu Najwyższego - a przy tym na podstawie art. 45 k.p.c. - o oznaczenie sądu właściwego miejscowo (np. postanowienie SN z 30 marca 2021 r., V CO 61/21).

Z tym jednak, że w takim wypadku muszą być w uzasadnieniu takiego wniosku wykazane przyczyny przemawiające za oznaczeniem sądu właściwego. Przedstawiając wniosek o oznaczenie sądu właściwego w postanowieniu z 13 marca 2025 r., Sąd Okręgowy w Białymstoku ograniczył się do sformułowania samej sentencji z pominięciem uzasadnienia, w którym winny być wskazane konkretne okoliczności sprawy, sytuacja stron, a także przepisy o właściwości miejscowej, które nie pozwalają na ustalenie sądu miejscowo właściwego. Tak sformułowane postanowienie nie pozwala na merytoryczną ocenę przedłożonego wniosku. Przedstawienie okoliczności, które świadczyłyby o wystąpieniu stanu rzeczy wypełniającego hipotezę normy wynikającej art. 45 k.p.c. należy do sądu występującego o oznaczenie sądu właściwego, co może nastąpić wyłącznie w uzasadnieniu takiego postanowienia. Sąd Okręgowy w Białymstoku nie uzasadnił swojego wystąpienia, a rekonstrukcja takich okoliczności oraz poszukiwanie argumentów uzasadniających oznaczenie sądu właściwego nie należą do Sądu Najwyższego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 29 maja 2018 r., III CO

56/18, OSNC-ZD 2019, nr 2, poz. 25; z 1 czerwca 2015 r., III CO 37/15, OSNC 2015, nr 12, poz. 150; z 13 listopada 2007 r., III CO 17/07, nie publ., z 30 września 2020 r., II CO 222/20, nie publ. oraz z 15 października 2021 r., IV CO 162/21).

Wskazać zarazem należy, że powód w pozwie stwierdza jedynie, że przez krótki czas małżonkowie mieszkali wspólnie k. S., a potem wyjechali do W. i tam zamieszkali, a ponadto, że przed sąd [...] trafił pozew pozwanej o separację, która została też tam orzeczona. W powyższych okolicznościach, w tym w kontekście rozstrzygnięcia [...] sprawy separacyjnej, Sąd Okręgowy w Białymstoku tym bardziej powinien umotywować swój wniosek w trybie art. 45 k.p.c. o oznaczenie sądu właściwego do rozpoznania sprawy o rozwód.

Ten brak formalny przedmiotowego postanowienia uniemożliwia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy wniosku Sądu Okręgowego w Białymstoku o oznaczenie sądu właściwego do wniesienia pozwu w opisanej sprawie. Dlatego konieczne stało się zwrócenie akt sprawy w celu wskazania podstawy prawnej i okoliczności uzasadniających wystąpienie do Sądu Najwyższego o wyznaczenie sądu właściwego do rozpoznania sprawy (por. co do zwrotu akt sprawy – np. postanowienie SN z 12 grudnia 2024 r., III CO 1450/24).

Mając na uwadze przedstawione argumenty Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia.

(M.K.)

[r.g.]